

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

УДК 338

Битов В.П., к.е.н., доцент

Волинського інституту ім. В.Липинського МАУП

МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

У публікації розглянуто роль і значення управління, а саме менеджменту і його вплив на найголовніше це зростання ефективності процесів господарювання. Адже менеджмент у широкому розумінні означає загальні принципи соціального управління і мистецтво управління людьми, що передбачає управління виробництвом, діяльністю організації і досягнення поставленої мети. Всі складові управління на підприємстві є взаємопов'язаними і взаємообумовленими, але все ж відносно самостійними. Тому для здійснення успішної управлінської діяльності суб'єктові необхідне володіння технічними, фаховими та організаційно-управлінськими знаннями.

Ключові слова: менеджмент, управління, продуктивність, ефективність виробництва, матеріали, сировина, соціальне забезпечення, результативність, рентабельність, прибутковість.

Bytov V.

MANAGEMENT AS A MEANS OF INCREASING THE EFFICIENCY OF PRODUCTION IN MODERN CONDITIONS

The publication considers the role and significance of management, namely, management and its impact on the most important is the growth of the efficiency of business processes. After all, management in the broad sense means the general principles of social management and the art of human management, which involves the management of production, the organization of the organization of achieving the goal. All components of the management at the enterprise are interrelated and interdependent, but they are relatively independent. In order to carry out successful management activities, the entity requires the possession of technical, professional and organizational and managerial knowledge.

Key words: management, management, productivity, production efficiency, materials, raw materials, social security, effectiveness, profitability, profitability.

Бытов В.П.

МЕНЕДЖМЕНТ КАК СРЕДСТВО ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРОИЗВОДСТВА В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ

В публикации рассмотрены роль и значение управления, а именно менеджмента и его влияние на самое главное это рост эффективности процессов хозяйствования. Ведь менеджмент в широком смысле означает общие принципы социального управления и искусство управления людьми, предполагает управление производством, деятельностью по организации достижения поставленной цели.

Все составляющие управления на предприятии являются взаимосвязанными и взаимообусловленными, но все же относительно самостоятельными. Для осуществления успешной управленческой деятельности субъекту необходимо владение техническими, профессиональными и организационно-управленческими знаниями.

Ключевые слова: менеджмент, управление, производительность, эффективность производства, материалы, сырье, социальное обеспечение, результативность, рентабельность, прибыльность.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Адже як відомо, що для досягнення високої ефективності виробництва продукції чи послуг і забезпечення при цьому його рентабельності і прибутковості вимагаються, насамперед, компетентність і глибоке розуміння організації ведення виробництва тобто знання менеджменту. Менеджмент як наукова теорія виник і розвивається у зв'язку з необхідністю дослідження і пояснення

таких явищ як процвітання або банкрутство організацій, визначення та застосування певних методів управління для забезпечення їх успішної діяльності. Ще донедавна поняття «менеджмент» було новим і незрозумілим для багатьох в нашій країні. Однак з розвитком ринкових відносин, процесом приватизації державної власності, розширенням діяльності комерційних підприємств, зарубіжний досвід управління в сфері ринкової економіки став досить актуальним. Нова наука - «Менеджмент», (яка спочатку сприймалась як метод управління) набула значного поширення як така, що всебічно вивчає феномен управління, його методи і принципи. Ряд науковців посилається на визначення «менеджменту», запропоноване тлумачним Оксфордським словником англійської мови, де це поняття трактується як:

спосіб, манера спілкування з людьми;
 влада й мистецтво управління;
 особливого роду вміння й адміністративні навички;
 орган управління, адміністративна одиниця.

Сьогодні поняття «менеджмент» нерозривно пов'язане з поняттям бізнес, бізнесова діяльність. Адже бізнес, як нам відомо це якраз і є діяльність господарюючих підприємств і організацій, діяльність яких спрямована на отримання прибутку шляхом виробництва й реалізації певної продукції чи послуг. А менеджмент за сучасних умов - це сукупність принципів, методів, засобів і форм управління виробництвом з метою підвищення його ефективності.

Тепер розглянемо сутність менеджменту, щодо наукового визначення і підходу. Як відомо, що термін менеджмент застосовується до діяльності організацій різних типів, але якщо йдеться про державні органи різного рівня, то застосовується термін «державне управління».

Крім визначення, запропонованого Оксфордським словником, існують інші підходи до визначення терміну «менеджмент»:

менеджмент - це сукупність принципів, методів, засобів і форм управління виробництвом з метою підвищення його ефективності;

- менеджмент - це наука про управління людськими відносинами;

- менеджмент - це раціональний спосіб управління діловими організаціями;

- менеджмент - це особлива галузь наукових знань і професійної спеціалізації управляючих-менеджерів, які складають адміністративний штат;

менеджмент - це вміння добиватись поставлених цілей, використовуючи працю та інтелект інших людей;

- менеджмент - це функція, вид діяльності, що полягає в керівництві людьми в різномірних організаціях;

- менеджмент - це управління бізнесом, а бізнес є унікальною, винятковою справою у суспільстві [11, с. 68].

Менеджмент як наукова теорія виник і розвивається у зв'язку з необхідністю дослідження і пояснення таких явищ як процвітання або банкрутство організацій, визначення та застосування певних методів управління для забезпечення їх успішної діяльності. Сама історія розвитку менеджменту пов'язана з двома підходами до процесу управління: перший акцентував увагу на управлінні операціями виробничого процесу, а другий - на управлінні трудовими ресурсами, віддаючи пріоритет психологічним факторам, мотивації працівників й стимулюванню їх до діяльності. Беручи це до уваги вбачаємо, що теоретичну і практичну основу менеджменту можна визначити як акумульовані, логічно впорядковані знання, що являють собою систему принципів, методів і технологій управління, розроблених на базі інформації, отриманої як емпіричним шляхом, так і в результаті проведених досліджень в різних галузях науки.

За висновками вчених теорії менеджменту притаманні такі особливості:

орієнтація на вирішення практичних завдань;

міждисциплінарний характер;

впровадження в міжнародному масштабі.

Менеджмент - це інтеграційний процес. Найважливішим завданням якого є організація виробництва й надання послуг високої якості з урахуванням інтересів споживачів та забезпечення стабільного становища підприємства на ринку його діяльності.

Менеджмент сьогодні поєднує питання економіки, планування, організації діяльності, економічного аналізу, психології, права та інше[9, с.73].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано вирішення проблеми. Питання, що пов'язані з дослідженням оцінки менеджменту та його вплив на результати діяльності господарюючих підприємств присвячені праці таких вчених і практиків, як В.Ситник, О.Сумець, С.Кравченко, Ф.Радіонова, І.Хміль, І.Терещенко, Г.Білоус, Є.Кузьмін, С.Димарчук, та ін. Названі та інші вчені чимало зробили для пропаганди передового досвіду з проблем організації управління праці та забезпечення зростання ефективності виробничих процесів на принципах наукового підходу, а саме менеджменту, якого вимагає сьогодення. Однак, слід зазначити, що досі недостатньо вивчений єдиний погляд на питання дієвої ефективності організації управління, адже як відомо окремі господарюючі колективи не забезпечують бажаних результатів своєї праці і зокрема у сільськогосподарських та й інших підприємствах, що і власне визначає мету даної публікації.

Адже як всім відомо, що якраз в даний період часу є надзвичайно важливим завданням менеджменту це підвищення ефективності роботи підприємств, акціонерних товариств, концернів та інших господарюючих колективів. Сьогодні підвищення ефективності виробництва вважається основною проблемою переходу народного господарства України до ринкової економіки. Це зумовлено тим, що воно означає раціональне використання трудових, матеріальних і фінансових ресурсів, потрібних для випуску продукції, за умови, що від кожної гривні, вкладеної у виробництво, буде отримано максимальну віддачу.

Як ми вже знаємо, що ефективність у широкому значенні цього слова означає співвідношення між результатом, тобто ефектом та витратами. А під ефектом розуміють результат реалізації заходів, спрямованих на підвищення ефективності виробництва за рахунок раціонального використання всіх виробничих ресурсів. Ефективність виробництва це те чого хоче досягнути виробник і вбачає в цьому певний успіх від вкладеної праці та ресурсів, або це за визначенням науковців є об'єктивна економічна категорія, що характеризує ступінь досягнення загальних і окремих результатів від оптимального використання всіх ресурсів підприємства і зокрема матеріальних, трудових, фінансових.

Економічна ефективність від впровадження певних організаційно-технічних заходів на окремих стадіях виробничого процесу може виявлятися у різних формах. При визначенні її слід порівняти варіанти поточних витрат та капітальних вкладень, враховуючи чинник часу.

Що стосується практичного використання цієї економічної категорії, а саме ефективності то при плануванні та обліку необхідно розглядати її у різних аспектах, відповідно до сфери застосування, рівня матеріального виробництва, об'єкта визначення та методів розрахунку.

Як свідчить практика, що зокрема за сферою застосування розрізняють загальну, локальну і часткову ефективність. Загальна характеризує ефективність виробництва на підприємстві в цілому, а локальна характеризує окремі стадії виробництва, а саме розподілу, обміну та споживання. Що стосується категорії часткової ефективності то вона відбувається в процесі виробництва певних ресурсів, предметів і засобів праці, капітальних вкладень, робочої сили та ін.

Відповідно до обсягів виробництва ефективність буває народногосподарська та госпрозрахункова. Тому народногосподарську ефективність визначають, виходячи з інтересів, мети і завдань народного господарства, госпрозрахункова ефективність

відображає результати діяльності та витрати окремого підприємства, об'єднання чи фірми.

Надзвичайно важливо знаходити такі методи управління економікою, в масштабах від держави до окремих підприємств, які б забезпечували збіг інтересів народного господарства в цілому і окремих його ланок.[5, с.15-18].

Відповідно до об'єктів визначення, ефективність ділять на:

- ефективність діючого виробництва на всіх його рівнях;
- ефективність капітальних вкладень, які використовуються для будівництва, реконструкції, технічного переозброєння підприємства з метою випуску нової продукції, збільшення обсягів виробництва;
- ефективність розвитку науки і техніки;
- ефективність зовнішньоекономічних зв'язків;
- ефективність охорони навколишнього середовища.

За призначенням і методами розрахунку розрізняють абсолютну та порівняльну ефективність. Це пов'язано з тим, що у практиці економічних розрахунків доводиться вирішувати два завдання:

Абсолютна економічна ефективність визначається по підприємству в цілому та характеризує загальний ефект (віддачу) від використання ресурсів і витрат.

Порівняльна економічна ефективність характеризує економічні переваги одного варіанта над іншими щодо раціонального використання ресурсів і витрат.

При порівнянні та виборі варіантів організаційно-технічних заходів використовуються певні критерії і показники.

Критерії характеризують принцип, підхід до оцінки економічної ефективності, тоді як показники — безпосередній спосіб її оцінки.

В умовах ринкової економіки за критерій економічної ефективності доцільно приймати максимізацію прибутку від виробництва та реалізації продукції при мінімальних видатках.

В кінцевому результаті на підставі наших досліджень проходимо до висновку, що підвищення ефективності та якості роботи підприємства в умовах ринкової економіки можна досягти лише шляхом поєднання прогресивної техніки й технології з раціональною організацією виробництва і праці, тобто впровадження менеджменту.

Цілі статті. Показати сутність і значення менеджменту та вплив на результати діяльності господарюючих колективів підприємств і організацій в сучасних умовах. Розкрити зміст і суть такої економічної категорії як ефективність яка за нашими дослідженнями в значній мірі залежить від наукового застосування менеджменту. Дане дослідження у цій публікації частково хочемо показати на прикладі окремих господарюючих колективів сільськогосподарського виробництва Волинської області використовуючи інформаційні матеріали статистики роботи аграрних формувань в 2018 році.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. За матеріалами наших досліджень ми переконливо беремо на озброєння розуміння суті управління як одне із головних базових понять науки менеджменту. Адже забезпечити бажаний рівень підвищення ефективності та якості роботи підприємства в умовах ринкової економіки можна лише шляхом поєднання прогресивної техніки й технології з раціональною організацією виробництва і праці, тобто впровадження менеджменту та при цьому не забувати, що аж ніяк не можна ототожнювати управління виробничими процесами, технікою і людьми. Адже об'єктом праці менеджера є персонал керованої системи та відносини, які складаються у ньому в процесі виконання певних функцій.

Щодо ефективності підприємства то на думку вчених і практиків це складна і багатогранна проблема, що потребує нових рішень і викликає дискусії та розбіжності в її трактуванні. Адже успіх прямо залежить від професійного управління на всіх ділянках виробництва і реалізації продукції чи послуг, а тому оцінка досягнутої

ефективності має особливо велике значення у зв'язку з формуванням систем управління об'єктами, що працюють у нових умовах.

На наше переконання ефективним є таке управління підприємством, за якого здійснюється рух усього комплексу до запланованого стану, причому ефективність є тим вищою, чим більше обміркований цей рух. При цьому умовою реалізації ефективного управління є використання ідеології стратегічного менеджменту, де важливим елементом є можливість визначення оціночних характеристик цілей розвитку і перетворень. В період підготовки даної статті проведено вивчення окремих матеріалів щодо методів і впливу раціонального управління на результати діяльності підприємств сільськогосподарської галузі Волині. Наші дослідження відображають, що відповідно до статистичних даних впродовж 2018 року виробництвом сільськогосподарської продукції на Волині займаються 848 сільськогосподарських підприємств, із них – 600 фермерських господарств, а також 150 тисяч особистих селянських господарств.

За результатами фінансово-господарської діяльності агропромислового комплексу Волині в цілому розвивається динамічно. Так зокрема, як свідчить статистика за 9 місяців 2018 року сільськогосподарськими товаровиробниками усіх категорій вироблено валової продукції сільського господарства на суму 5,4 мільярда гривень (в постійних цінах 2010 року), в т.ч. продукції рослинництва вироблено на суму 3,3 мільярди, продукції тваринництва відповідно на 2,1 мільярда гривень.

За показником розвитку аграрної галузі - індекс сільськогосподарської продукції порівняно із відповідним періодом 2017 року становить 105,1 відсотка. В тому числі у сільськогосподарських підприємств – 116,3 відсотка, у господарств населення – 98,5 відсотка.

За результатами досліджень та повідомлень Волинського обласного державного центру експертизи сортів рослин в окремих сільськогосподарських підприємствах Горохівського, Володимир-Волинського і Луцького районів, що займаються сортовипробуванням та сортооновленням вирощено на окремих сортовипробувальних ділянках площ посівів досить високу урожайність, і зокрема урожайність озимої пшениці від 80 до 100 ц/га, кукурудзи понад 100 ц/га, сої - до 50 ц/га. Нарощуються темпи збільшення площ посівів цукрових буряків.

Щодо галузі тваринництва, то до відповідного періоду минулого року зменшено виробництво м'яса і молока у господарствах усіх категорій, однак у колективних аграрних формуваннях виробництво м'яса практично на рівні аналогічного періоду минулого року, а щодо виробництва молока то є зростання на 3,9 відсотка, що вказує на інтенсивний розвиток молочного скотарства. Завдяки державній підтримці намітилося зростання поголів'я великої рогатої худоби в господарствах області. Таке зростання становить 1,4 % до попереднього періоду 2017 року.

Волинь має хороші умови для розвитку садівництва. В області налічується 4 тисячі 700 гектарів насаджень плодкових і ягідних культур, що становить майже чотири відсотки площ загальнодержавних насаджень. Як показують наші дослідження, що йде тенденція до збільшення їх площ як у сільгосппідприємствах, так і господарствах населення.

Наведені цифрові дані свідчать про те, що поряд з недоліками та певним відставанням до бажаних результатів сільськогосподарські підприємства та фермерські господарства порівнюючи з господарствами населення завдячуючи технологіям, маючи відповідний ресурсний потенціал, а також застосовуючи при цьому наукові та перевірені практикою методи менеджменту розвиваються більш інтенсивно та ефективно. Тобто на наше переконання функціонуючі аграрні підприємства сьогодні менеджмент сприймають як спосіб управління організаціями, що функціонують у ринковій, відкритій економіці. Тут менеджмент розглядається як такий тип організації роботи трудових колективів, при якому він покликаний забезпечити орієнтацію діяльності організації на такі зовнішні фактори, як запити споживачів

продукції та послуг. Враховується також і те, що за даних умов менеджменту властивий високий ступінь сприйнятливості до нових технологій та до досягнень науково-технічного прогресу. При цьому переконуємося, що у сучасних умовах менеджмент виступає як особлива сфера управління яка орієнтована насамперед на інноваційну діяльність, спрямовану на удосконалення управлінської системи та підвищення її ефективності.

Висновки. На підставі проведених досліджень, що проводилися в період підготовки даної публікації та на основі вивчених матеріалів вчених і практиків приходимо до висновку, що дієвий менеджмент сьогодні є необхідною умовою у розвитку підприємств різних галузей і форм господарювання, який дає можливість поряд з іншими необхідними засобами досягти бажаних результатів і при цьому зростання ефективності від проведеної діяльності.

Висновки з цього дослідження. Як свідчить передовий зарубіжний і вітчизняний досвід, а також наведені приклади в даній публікації, що в сучасних умовах менеджмент стає одним із переконливих інструментів забезпечення ефективної діяльності та прибутковості результатів господарської діяльності підприємств. У висновку також висловлюємо переконливу думку, що впровадження наукових положень і методів менеджменту, є дієвим засобом у досягненні бажаних результатів.

Список використаних джерел:

1. Бондар Н.М., Макаровська Т.П. Економіка підприємства: Підручник. – К.; МАУП, 2003. – 298 с.
2. Бандурка О.М., Коробов М.Я., Орлов П.І., Петрова К.Я. Фінансова діяльність підприємства: Підручник. — К.: Либідь, 1998. — 312 с.
3. Белевцев М.І., Шестопалова. Інфраструктура товарного ринку: Підручник. – К., 2005 – 410 с.
4. Бирман Л. Економіка фірми. Учебное пособие. М.:М/н ун-т бизн. и управл., 2001-104с.
5. Бланк И. А. Торговый менеджмент. – К.: Українсько-Фінський інститут менеджмента и бизнеса, 1997.– 408 с.
6. Голубков Е.П. Маркетингові дослідження. Теорія і методологія. К.: АСК, 2000. — 221 с.
7. Жмалев В.Г., Шимановська Л.М. Основи менеджменту і управлінської діяльності.— К.: Україна, 2000.— 454 с.
8. Измайлова К.В. Фінансовий аналіз: Навч. носіб.- К.: МАУП, 2001. С 40-42.
9. Криховецька З.М., Цигилик І.І., Паневник Т.М. Основи підприємництва. Навч. Посібник. – К. 2005. – 239 с.
10. Кардаш В.Я. Маркетингова товарна політика: Навч. — Метод. посібник для самот. вивч. дисц. — К: КНЕУ, 2000. — 124 с.
11. Сидоренко О.І., Редько П.С. Менеджмент: ситуаційні вправи: навч. посіб.: програма поширення ситуаційного методу навчання – К.: Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні, 2004. – 465 с.

Рецензент д.е.н., професор Вахович І.М.

УДК 330.341.1:658

Дячков Д. В., к.е.н., доцент,

Вибиванець А. Б., магістрант

Полтавська державна аграрна академія

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЯМИ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ СПОЖИВЧИХ ЗМІН

У статті визначено особливості управління інноваційною діяльністю промислових підприємств України. Виявлено та проаналізовано негативну тенденцію до зменшення кількості вітчизняних промислових підприємств, які здійснюють інноваційну діяльність. Встановлено та охарактеризовано основні елементи управління інноваційною діяльністю, які забезпечують ефективність розробки та впровадження інновацій на підприємствах промислового сектора України. Розроблено схему управління інноваційною діяльністю промислових підприємств.

Ключові слова: інноваційна діяльність, інноваційне управління, інноваційні процеси, інновація, новація, промислове підприємство, процес управління інноваціями.

Diachkov D., Vybyvanets A.

FEATURES OF INNOVATION MANAGEMENT OF INDUSTRIAL ENTERPRISES IN CONSUMER CHANGES'S CONDITIONS